
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

יהודי אתיופיה: עבר, הווה ועתיד - 3405

תאריך עדכון אחרון 02-09-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: קרית א"י ספרא

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר ווביט וורקו מנגסטו

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: wovite.worku@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: לפי תיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הסטודנטים בקורס יכירו באופן מעמיק את סיפור עלייתם וקליטתם של יהודי אתיופיה. הסטודנטים יכירו מושגים בסיסיים ביחס לקליטה עקיפה ומדיניות קליטה. הסטודנטים יתוודעו אל תהליכי הקליטה האישיים ולסיפור הקהילה בישראל. הסטודנטים ינתחו מקרים שקשורים בקליטה ובשילוב של קהילת יוצאי אתיופיה בישראל. הסטודנטים ילמדו על ההתמודדות של קהילה זו עם חוויות של גזענות והדרה, מחאות וניסיון למצא את מקומה בחברה הישראלית לאחר ארבעה עשורים. הקורס מתקיים בימי א' סמסטר א' בין השעות 16:30-18:00. הקורס יתקיים בזום.

מטרות הקורס:

הסטודנטים בקורס יכירו באופן מעמיק את סיפור עלייתם וקליטתם של יהודי אתיופיה. הסטודנטים יכירו מושגים בסיסיים ביחס לקליטה עקיפה ומדיניות קליטה.

תוצרי למידה

בסימום של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

סטודנטים יתוודעו אל תהליכי הקליטה האישיים ולסיפור הקהילה בישראל. הסטודנטים ינתחו מקרים שקשורים בקליטה ובשילוב של קהילת יוצאי אתיופיה בישראל. הסטודנטים ילמדו על ההתמודדות של קהילה זו עם חוויות של גזענות והדרה, מחאות וניסיון למצא את מקומה בחברה הישראלית לאחר ארבעה עשורים

דרישות נוכחות (%):

השתתפות פעילה (80%).

שיטת ההוראה בקורס: א. עבודה בקבוצות קטנות בחדרים בזום

ב. דיונים

ג. סרטונים

ד. קריאת מאמרים וטקסטים וניתוח

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

נושאי הקורס

1. יהדות אתיופיה טרום העלייה לישראל

2. המסע בשנות השמונים

3. עליות אחרי מבצע משה

4. מדיניות הקליטה

5. מחאות מראשית שנות השמונים ועד היום

6. דרכי התמודדות עם גזענות

7. הצלחה בתנאי הישרדות - הסיפור של הפרט

8. התמודדות עם תיוג ופגיעות - הסיפור של הקהילה
הקורס יתקיים ביום א' בין השעות 16:30-18:00

חומר חובה לקריאה:

- אדרי, ר' (2021), בעקבות השבטים האבודים ונדחי ישראל (אגדות, מסורת ומחקרים), (עמ' 264-297): הוצאת אופיר ביכורים
אנבסה, ט' (2008). "שפה", בתוך ה. סלמון, (עורכת). קהילות ישראל במזרח במאות התשע-עשרה והעשרים - אתיופיה (עמודים 71-80). יד יצחק בן-צבי.
אינגדאו-ונדה, ש' (2019) חוסן בהגירה: הסיפור של יהודי אתיופיה בישראל. רסלינג.
בן צבי, נ. (1989). ההשמה של עולי אתיופיה בעבודה. בתוך, מ' ערן, ז' גונן ז' לביא ומ' שלף (עורכים), קליטתם של עולי אתיופיה בתעסוקה 1984-1987 (עמ' 43-53). ירושלים: הוצאת שרות התעסוקה ו"עמישב".
ברנשטיין, ד' (1978). הסוציולוגיה קולטת את העליה- דיון ביקורתי באסכולה דומיננטית של הסוציולוגיה הישראלית. מחברות למחקר ולביקורת, 1, 5-19.
בדובסקי, ד', דוד, י', ערן, י', ברוך, ע' (1989). מאפייני יהודי אתיופיה, ביתאצ'ין- מרכז מידע וייעוץ בנושאי משפחה של יהודי אתיופיה, ירושלים: ג'וינט ישראל.
גטהון, ש' (2023). בתולדות בתה ישראל, (עמ' 145-27), בתוך גטהון, ש, גרדון, ת' (עורכים) ההיסטוריה של יהודי אתיופיה, תל-אביב: הוצאה פרדס
דברומיסלין, ו' (2015) השתלבות מהגרים בישראל: מבט השוואתי על גלי ההגירה האחרונים. הד האולפן החדש, 103, 6-22.
בן-אליעזר, א' (2007). "כושי סמבו, בילי-בילי במבו", כיצד יהודי הופך שחור בארץ המובטחת" מתוך י. שנהב ויוסי יונה (עורכים), גזענות בישראל. ירושלים" ון-ליר.
בן-אליעזר, א' (2007). המסע סיפורי המסע של יהודי אתיופיה. (עמ' 153-13), מושב בן שמן הוצאה מודן
בן דור, ש' (1987). המסע לעבר ארץ ישראל: הסיפור על אבא מהיר. פעמים, 5-32. ירושלים, מכון בן-צבי.
גטניו-קאלוש, מ' (2016) ילדות באתיופיה, אימהות בישראל - סוציאליזציה, זהות, התקשרות, ותפיסות סיכון בראיה בין-תרבותית: הקהילה האתיופית. עבודת דוקטור שלא פורסמה. האוניברסיטה העברית בירושלים.
וורקו-מנגיסטו, ו' (2014). אתניות ואפליה נתפסת ובין נשירה ממערכת החינוך והתנהגויות סיכון האוניברסיטה העברית בירושלים.
ויסבלאי, א' (2010) השתלבותם של יוצאי אתיופיה במערכת החינוך. הכנסת.
יונה, ז' (2021). על כנפי יונה, הוצאה לאור צמרת
כורם, ע' והורנצ'יק, ג' (2013). תפיסות של צעירים יוצאי אתיופיה את הסתגלותם הסוציו - תרבותית בישראל. הגירה, 2, 33-44.
מרקוביץקי ג' והדס, ד' (2005). הקשר בין מבנה המשפחה ודפוסייה לבין ההסתגלות הפסיכולוגית להגירה לישראל. מפגש לעבודה חינוכית - סוציאלית, 22, 97 - 116.
סבירסקי, ש' (1981). לא נחשלים אלא מנוחשלים. חיפה: מחברות למחקר ולביקורת.
סבירסקי, ש' (1990). חינוך בישראל: מחוז המסלולים הנפרדים. תל אביב: ברירות.
סבירסקי, ש' (2004). פערים בחינוך ומדיניות הפיתוח הכלכלי-חברתי בישראל. בתוך ד' גולן-עגנון (עורכת), אי-שוויון בחינוך בישראל. (עמ' 22-41). תל אביב: בבל.
סבירסקי, ש' וברנשטיין, ד' (1993). מי עבד במה, עבור מי ותמורת מה? הפיתוח הכלכלי של ישראל והתהוות חלוקת העבודה העדתית. בתוך א' רם (עורך), החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים. (עמ' 11-22)

- סלמון ה' (1997). התפתחותה של תפישה גזענית: מאתיופיה לארץ המובטחת. מחקרי ירושלים, 19, 146-125.
פלדמן, מ'. (1999). יציאת אתיופיה. ירושלים.
קורינאלי, מ'. (1988). יהודי אתיופיה זהות ומסורת, ירושלים: ראובן מס.
Adane, Z. (2007). The Everyday Paths to Equalize Oneself: Emphasizing Vs. Rejecting Group Membership among Working Class Ethiopian-Israelis. *Sociology and Anthropology* 4(12): 1121-1131.
Kaplan, S., & Rosen, H. (1993). Ethiopian immigrants in Israel: Between preservation of culture and invention of tradition. *The Jewish Journal of Sociology*, 35, 35-47.
Seeman, D. (1999). "One people, one blood": Public Health, Political Violence and HIV in an Ethiopian-Israeli Setting. *Culture, Medicine and Psychiatry*, 23, 159-195.
Worku-Mangistu, W., & Horenczyk, G. (2018). Hidden Dropout from the education system among Ethiopian adolescents in Israel. *HAGIRA - Israel Journal of Migration*, 8, 46-63.

חומר לקריאה נוספת:

- בן אליעזר, א' (2007). כושי סמבו, בילי-בילי במבו- כיצד יהודי הופך שחור בארץ המובטחת. בתוך י' שנהב, וי' יונה (עורכים), גזענות בישראל. ירושלים: הוצאת ואן ליר.
בן צבי, נ. (1989). ההשמה של עולי אתיופיה בעבודה. בתוך, מ' ערן, ז' גונן ז' לביא ומ' שלף (עורכים), קליטתם של עולי אתיופיה בתעסוקה 1984-1987 (עמ' 43-53). ירושלים: הוצאת שרות התעסוקה ו"עמישב".
ברנשטיין, ד' (1978). הסוציולוגיה קולטת את העליה- דיון ביקורתי באסכולה דומיננטית של הסוציולוגיה הישראלית. מחברות למחקר ולביקורת, 1, 19-5.
בודובסקי, ד', דוד, י', ערן, י', ברוך, ע' (1989). מאפייני יהודי אתיופיה, ביתאצ'ין- מרכז מידע וייעוץ בנושאי משפחה של יהודי אתיופיה, ירושלים: ג'וינט ישראל.
בן-אליעזר, א' (2007). "כושי סמבו, בילי-בילי במבו", כיצד יהודי הופך שחור בארץ המובטחת" מתוך י. שנהב ויוסי יונה (עורכים), גזענות בישראל. ירושלים" ון-ליר.
בן דור, ש' (1987). המסע לעבר ארץ ישראל: הסיפור על אבא מהיר. פעמים, 5-32. ירושלים, מכון בן-צבי.
סבירסקי, ש' (1981). לא נחשלים אלא מנוחשלים. חיפה: מחברות למחקר ולביקורת.
סבירסקי, ש' (1990). חינוך בישראל: מחוז המסלולים הנפרדים. תל אביב: ברירות.
סבירסקי, ש' (2004). פערים בחינוך ומדיניות הפיתוח הכלכלי-חברתי בישראל. בתוך ד' גולן-עגנון (עורכת), אי-שוויון בחינוך בישראל. (עמ' 22-41). תל אביב: בבל.
סבירסקי, ש' וברנשטיין, ד' (1993). מי עבד במה, עבור מי ותמורת מה? הפיתוח הכלכלי של ישראל והתהוות חלוקת העבודה העדתית. בתוך א' רם (עורך), החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים. (עמ' 206-229). תל-אביב: ברירות.
סלמון ה' (1997). התפתחותה של תפישה גזענית: מאתיופיה לארץ המובטחת. מחקרי ירושלים, 19, 146-125.
פלדמן, מ'. (1999). יציאת אתיופיה. ירושלים.
קורינאלי, מ'. (1988). יהודי אתיופיה זהות ומסורת, ירושלים: ראובן מס.
קימרלינג, ב'. (2004). מהגרים, מתיישבים, ילידים- המדינה והחברה בישראל- בין ריבוי תרבותיות

-
- למלחמות תרבות. עלמא, עם עובד.
שבתאי, מ'. (1999). "הכי אחי", מסע הזהות של חיילים עולים מאתיופיה. תל-אביב: הוצאת צ'ריקובר.
שמרון, ג'. (1998). הביאו לי את "יהודי אתיופיה". אור יהודה: הד ארצי הוצאה לאור.
שמרון, ג'. (1998). הביאו לי את יהודית אתיופיה. הד ארצי..
Abbink, J.G. (1984). *The Falashas in Ethiopia and Israel: The problem of Ethnic Assimilation*. Nijmegen: Institute for Cultural and Social Anthropology.
Adane, Z. (2007). *The Everyday Paths to Equalize Oneself: Emphasizing Vs. Rejecting Group Membership among Working Class Ethiopian-Israelis*. *Sociology and Anthropology* 4(12): 1121-1131.
Kaplan, S., & Rosen, H. (1993). *Ethiopian immigrants in Israel: Between preservation of culture and invention of tradition*. *The Jewish Journal of Sociology*, 35, 35-47.
Seeman, D. (1999). "One people, one blood": *Public Health, Political Violence and HIV in an Ethiopian-Israeli Setting*. *Culture, Medicine and Psychiatry*, 23, 159-195.

מרכיבי הציון הסופי :

- הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 80 %
השתתפות פעילה / עבודת צוות 5 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות 5 %
נוכחות / השתתפות בסיור 10 %

מידע נוסף / הערות: